

G A B R I E L   G A R C Í A
M Á R Q U E Z

Ochi de câine albastru

Traducere din limba spaniolă și prefață
TUDORA ȘANDRU MEHEDINȚI

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Ojos de perro azul

© Gabriel García Márquez, 1947

© Editura RAO, 2015
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Ilustrația copertei

© Yelena Panyukova | Dreamstime.com

2015

Editura RAO
Str. Bârgăului, nr. 9-11, sector 1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GARCÍA MÁRQUEZ, GABRIEL

Ochi de câine albastru / Gabriel García Márquez;
trad.: Tudora Șandru Mehedinți. - București: Editura
RAO, 2015

ISBN 978-606-609-963-9

I. Șandru-Mehedinți, Tudora (trad.; pref.)

821.134.2(861)-31=135.1

CUPRINS

PREFĂTĂ

O fațetă mai puțin cunoscută
a creației lui Gabriel García Márquez / 7

- A TREIA RESEMNARE (1947) / 31
EVA SĂLĂȘLUIEȘTE ÎN PISICĂ (1947) / 45
TUBAL-CAÍN FĂUREȘTE O STEA (1948) / 61
CEALALTĂ PARTE A MORȚII (1948) / 75
DIALOGUL OGLINZII (1949) / 88
TRISTEȚE PENTRU TREI LUNATICI (1949) / 98
CUM FACE NATANAEL O VIZITĂ (1950) / 104
OCHI DE CÂINE ALBASTRU (1950) / 117
FEMEIA CARE VENEA LA ORA ȘASE (1950) / 127
NOAPTEA CORMORANILOR (1950) / 144
CINEVA RĂVĂŞEȘTE TRANDAFIRII (1950) / 152
NABO, NEGRUL CARE I-A FĂCUT
PE ÎNGERI SĂ AŞTEPTE (1951) / 158
VINE UN BĂRBAT PE PLOAIE (1954) / 172
MONOLOGUL LUI ISABEL, VĂZÂND CUM
PLOUĂ ÎN MACONDO (1955) / 179

de ploaie, încredințându-ne năruirii naturii cu un gest pașnic și resemnat“), sentimentele („M-am simțit înșiorată de o tristețe copleșitoare“), dar mai cu seamă timpul ca element structurant al narării („Doamne, Dumnezeule, mi-am zis atunci, descumpănată de învălmășirea timpului, nu m-ar mira acum dacă m-ar chema să mă duc la slujba de duminica trecută“).

Povestirea a fost considerată de critică drept „prima piatră a uriașei construcții, pe cât de imaginare, pe atât de reale, ce avea să definească spațiul literar universal cel mai pregnant al timpurilor noastre: Macondo“¹.

Prin singularitatea și semnificația lui, primul volum de povestiri al lui Gabriel García Márquez face să se adeverească încă o dată inspirata apreciere – cu caracter de premoniție? – pe care a rostit-o când i s-a revelat, prin mijlocirea lui Kafka, misterul literaturii:

Nu era nevoie să demonstrezi faptele; era de-ajuns ca autorul să le fi scris pentru a fi adevarate, fără alte dovezi decât forța talentului și autoritatea glasului său.

Tudora Șandru Mehedinți

¹ Citat de pe coperta volumului *Ochi de câine albastru*, ed. Mondadori, 1996

A TREIA RESEMNARE (1947)

Se auzea iar zgomotul. Acel zgomot rece, tăios, vertical, pe care-l cunoștea prea bine, dar acum îl răzbea ascuțit și dureros, de parcă de la o zi la alta s-ar fi dezobișnuit de el.

I se învârtea în craniul pustiu, surd și pătrunzător. Între cei patru pereți ai țăștei i se infiripase un fagure. Creștea neîncetată în spirale succesive și-l izbea pe dinăuntru, făcând să-i tremure șira spinării cu o vibrație stridentă, distonantă față de ritmul sigur al trupului său. Ceva se schimbase în structura lui concretă de bărbat hotărât; ceva care „în cele-lalte rânduri“ funcționase normal și care acum îi ciocănea corpul pe dinăuntru cu o lovitură seacă, puternică, dată cu oasele unei mâini descărnate, scheletice, aducându-i aminte de toate senzațiile amare trăite în viață. A simțit impulsul animalic de a înclesta pumnii și a-și strânge tâmpalele brâzdate de artere albastre, vineții, cu apăsarea fermă a durerii disperate. Ar fi vrut să poată dibui cu

palmele mâinilor lui sensibile zgomotul care-i perfora clipa cu ascuțită-i ac de diamant. O mișcare de pisică îi contracță mușchii atunci când își închipui că-l urmărește prin ungherele torturate ale capului său înfierbântat, pustiit de febră. Era gata să-l prindă. Dar nu. Zgomotul avea pielea alunecoasă, aproape de neatins. Însă el era pregătit să-l prindă cu strategia-i bine ticlită și să-l susțină îndelung și definitiv cu toată forța dezna-dejdii. Nu-l va lăsa să-i pătrundă iar prin urechi; să-i se strecoare pe gură, prin fiecare por sau prin ochii ce aveau să iasă din orbite la trecerea lui și să rămână orbi privind izbucnirea zgomotului din străfundurile beznei îngrozitoare. Nu-l va lăsa să-i mai strivească cioburile fărămițate, stelele de gheăță, de pereții din lăuntrul craniului. Așa era zgomotul acela: fără sfârșit, precum izbirea capului unui prunc de un zid de beton. Precum toate izbiturile cumplite de orice e tare de jur împrejur. Dar nu l-ar mai chinui dacă ar putea să-l prindă, să-l izoleze. Să-i profileze încet pe propria umbră conțurul schimbător. Și să-l apuce zdravăn. Să-l strângă, în sfârșit, pentru totdeauna, să-l arunce cu toată puterea pe pardoseală și să-l calce cu sălbătie până când nu s-ar mai putea mișca defel, până când el ar putea spune, gâfâind, că a ucis zgomotul care-l chinuia, îl înnebunea, zgomotul care acum zăcea la pământ ca un rest oarecare, preschimbat cu desăvârșire în ceva mort.

Însă îi era cu neputință să-și apeste tâmpile. Brațele i se micșoraseră și erau acum ca de pitic; niște brațe scurte, grăsuțe, adipoase. Încercă să-și scuture capul. Și-l scutură. Zgomotul se ivi atunci cu și mai multă putere în țeasta care se întărise, mărindu-se, și care se simțea atrasă și mai intens de forța gravitației. Zgomotul acela era greu și aspru. Atât de greu și de aspru încât, de l-ar fi prins și l-ar fi nimicit, ar fi avut impresia că rupe petalele unei flori de plumb.

Simțise zgomotul „în celealte rânduri“ cu aceeași insistență. Îl simțise, de pildă, în ziua în care a murit pentru prima dată. Când – văzând un cadavru – și-a dat seama că era propriul cadavru. L-a privit și s-a pipăit. S-a simțit intangibil, plutind în spațiu, inexistent. Era cu adevărat un cadavru și simțea deja, pe trupul lui Tânăr și bolnavios, trecerea morții. Atmosfera devenise grea în toată casa, de parcă s-ar fi umplut cu ciment, și în mijlocul aceluia spațiu – în care își lăsase lucrurile ca atunci când atmosfera era ușoară – zăcea el, așezat cu grijă în sicriul de ciment tare, dar străveziu. Și atunci în capul lui sălășlui „zgomotul acela“. Cât de depărtate și de reci își simțea tălpile, acolo, în capătul celălalt al sicriului, unde puseseră o pernă, căci coșciugul îi era prea mare și a fost nevoie să-l aranjeze, să potrivească trupul mortului în noul și cel de pe urmă veșmânt al său. L-au îmbrăcat în alb și i-au legat fâlcile cu o batistă.

S-a simțit frumos învăluit în giulgiul acela; frumos de moarte.

Respect pentru oameni și cărti

Zacea în sicriu, gata de înmormântare, și totuși el știa că nu era mort: că, dacă ar fi încercat să se scoale, ar fi făcut-o cu cea mai mare ușurință. Cel puțin „spiritual“ vorbind. Dar nu merita osteneala. Mai bine să se lase să moară acolo: să moară de „moarte“, care era boala lui. Acum multă vreme doctorul îi spusese mamei, sec:

— Doamnă, copilul dumneavoastră suferă de o boală gravă: e mort. Totuși, spuse mai departe, vom face tot ce ne stă în putință să-l ținem în viață și după moarte. Vom izbuti să-l facem să-și continue funcțiile organice printr-un complex sistem de autonutriție. Îi vor fi schimbate doar funcțiile motrice, mișcările spontane. Vom ști că trăiește urmăruindu-i creșterea, care va continua și ea firesc. E pur și simplu „o moarte vie“. O moarte reală și adevărată...

Își amintea cuvintele, dar confuz. Poate că nu le-a auzit niciodată și au fost plăsmuite de creierul său, când îi urca temperatura, în crizele febrei tifoide. Când se scufunda în delir. Când citea povestea faraonilor îmbălsămați. De îndată ce-i creștea febra, se simțea el însuși protagonist. Acolo începuse un soi de neant în viața lui. De atunci nu era în stare să deslușească, să-și aducă aminte care evenimente țineau de delir și care de viață reală. Din pricina asta șovăia acum. Poate că doctorul

n-a vorbit niciodată de această stranie „moarte vie“. E absurdă, paradoxală, pur și simplu contradictorie. Și asta îl făcea să bănuiască acum că, într-adevăr, era mort de-a binelea. Că era mort de optsprezece ani.

Pe atunci – la vremea când murise avea șapte ani – mama i-a comandat un sicriu mic, de lemn verde; un sicriu de copil. Dar doctorul a dat dispoziție să-i facă unul mai mare, un sicriu de bărbat în toată firea, căci primul, cel mic, i-ar putea împiedica creșterea și ar ajunge să fie un mort disiform sau un om viu anormal. Și împiedicarea creșterii avea să nu-l lase să-și dea seama de îmbunătățirea stării lui. Ținând seama de sfatul acela, mama i-a comandat un sicriu mare, de adult, și i-a pus trei perne la picioare, ca să stea bine.

Curând prinse să crească în sicriu, astfel încât în fiecare an puteau să scoată niște lână de la perna din capăt, spre a-i face loc. Își trecuse în felul acesta jumătate din viață. Optsprezece ani (acum avea douăzeci și cinci). Și ajunse la statura definitivă, normală. Tânărul și doctorul greșiră socoteala și făcură sicriul cu o jumătate de metru mai mare. Presupuseră că avea să atingă statura tatălui său, un uriaș aproape sălbatic. Însă n-a fost aşa. N-a moștenit de la el decât barba deasă. O barbă albastră, aspră, pe care mama obișnuia să i-o pieptene pentru a-l vedea în sicriu cu un aspect

cuviiincios. Barba aceea îl deranja îngrozitor în zilele călduroase.

Respect pentru oameni și cărti

Dar mai era ceva care-l înnebunea și mai mult decât „zgomotul acela“! Șoareci. De copil, nu exista nimic pe lume care să-l sperie mai tare, să-i stârnească mai multă groază decât șoareci. Și tocmai animalele astea scârboase dăduseră buzna la miroslul lumânărilor care ardeau la picioarele lui. Îi roseseră toate hainele și știa că, foarte curând, aveau să înceapă să-l roadă și pe el, să-i măñânce trupul. Într-o zi i-a și văzut: erau cinci șoareci lucioși, alunecoși, care se urcau în coșciug pe piciorul mesei și îl devorau. Când mama va băga de seamă, nu vor mai fi rămas din el decât resturile, oasele tarî și reci. Groaza cea mai cumplită nu i-o stârnea însă gândul că-l vor mâncă șoareci. La urma urmelor, ar putea trăi mai departe doar cu scheletul. Ce-l tortura era teroarea înăscută pe care o simțea față de vietăile acelea. I se făcea pielea de găină numai imaginându-și făpturile acele păroase care-i alergau pe tot trupul, care-i pătrundea prin cutele pielii și-i atingeau buzele cu labele lor înghețate. Unul dintre ei îi ajunse sus la pleoape și încercă să-i roadă cornea. Îl văzu mare, monstruos, în lupta-i disperată să-i sfredelască retina. Crezu atunci că a murit din nou și se abandonă, cu toată ființă, iminenței leșinului.

Își aminti că ajunsese la o anumită vîrstă. Avea douăzeci și cinci de ani și asta însemna că n-o să mai

crească. Trăsăturile aveau să-i devină hotărâte, grave. Dar, când va fi sănătos, n-o să poată vorbi despre copilărie. N-o cunoscuse. Și-o petrecuse mort.

Mama l-a îngrijit cu devotament tot timpul cât a durat trecerea de la copilărie la pubertate. S-a ocupat de curătenia fără cusur a siciului și a camerei în general. Schimba adesea florile din vase și deschidea zilnic ferestrele ca să intre aer proaspăt. Cu ce satisfacție se uita pe vremea aceea la metrul de croitorie, când îl măsura, și constata că crescuse câțiva centimetri! Simțea satisfacția maternă de a-l vedea viu. S-a îngrijit, de asemenea, să evite prezența unor străini în casă. La urma urmelor, existența unui mort ani de-a rândul într-o cameră a familiei era neplăcută și misterieasă. A fost o femeie plină de abnegație. Dar, foarte curând, optimismul a părăsit-o. În ultimii ani a văzut-o privind cu tristețe metrul de croitorie. Copilul ei nu mai creștea! În lunile care trecuseră nu se mărise nici măcar cu un milimetru. Mama știa că o să fie greu de acum înainte să descopere calea de a dibui prezența vietii în mortul ei iubit. Îi era teamă ca într-o dimineață să nu-l găsească mort „cu adevărat“ și poate din pricina asta în ziua aceea el a putut să-o vadă cum venea lângă sicriu, discret, și-i adulmeca trupul. Fusese cuprinsă de o criză de pesimism. În ultima vreme nu-i mai purta de grija și acum nici măcar nu mai

avea prevederea de a aduce metrul de croitorie.
Ştia că el n-avea să mai crească.

Respect pentru gamenii și cărții

Iar el știa că acum era mort „cu adevărat“. O știa datorită acelei liniști blânde căreia organismul lui i se abandona. Totul se schimbase intempestiv. Zvâcnirile imperceptibile, pe care numai el le putea desluși, îi dispăruseră de la încheietura mânii. Se simțea greoi, atras de o forță imperioasă și atotputernică spre materia primară a pământului. Forța gravitației părea să-l atragă acum cu o putere irevocabilă. Era greoi ca un cadavru adevărat, de netăgăduit. Dar se simțea mai odihnit astfel. Nici măcar nu trebuia să respire ca să-și trăiască moartea.

În închipuire, fără să se atingă, își revăzu unul câte unul toate membrele. Acolo, pe o pernă tare, stătea capul, ușor întors spre stânga. Își imagină gura întredeschisă din pricina șuvoiului subțire de frig care-i umplea gâtlejul de grindină. Era doborât precum un copac de douăzeci și cinci de ani. Poate că a încercat să-și închidă gura. Legătura care-i strânsese fălcile era slăbită. Nu-a putut să se așeze mai bine și nici măcar să-și ia o „postură“ ca să pară un mort cuviincios. Mușchii, membrele nu-i mai răspundeau ca înainte, mereu gata la apelul sistemului său nervos. Nu mai era cel de acum opt-sprezece ani, un copil normal care se putea mișca în voie. Și-a simțit brațele vlăguite, căzute pentru totdeauna, lipite de peretii căptușiți

ai coșciugului. Pântecele tare ca scoarța unui nuc. Și, mai jos, picioarele întregi, exacte, completându-i perfecta armonie de adult. Trupul i se odihnea greoi, dar în tihna, fără nicio senzație neplăcută, de parcă lumea s-ar fi oprit brusc și nimic n-ar fi rupt liniștea; de parcă toți plămânilii pământului ar fi încetat să mai respire pentru a nu strica diafana neclintire a aerului. Se simțea fericit ca un copil trântit pe spate în iarba proaspătă și deasă, contemplând un nor ce se tot îndepărta în înaltul cerului amiezii. Era fericit, deși știa că era mort, că se odihnea pe vecie în sicriul căptușit cu mătase artificială. Gândeala extrem de lucid. Nu era ca înainte, după prima lui moarte, când s-a simțit molesit, brutizat. Cele patru sfesnice pe care i le puseseră în jur, schimbându-le mereu lumânările, începeau iar să nu mai dea lumină; tocmai acum când aveau să fie neapărat necesare. Simți vecinătatea prospețimii în violetele umede pe care mama i le adusese dis-de-dimineață. O simți în crimi, în trandafiri. Însă toată realitatea aceea îngrozitoare nu-i stârncea nicio neliniște; dimpotrivă, era fericit acolo, doar el cu singurătatea lui. Îi va fi oare frică mai apoi?

Cine știe? Îi era greu să se gândească la momentul în care ciocanul va bate cuiele în lemnul verde, iar coșciugul va trosni sub povara speranței certe că va redeveni copac. Trupul lui, atras acum cu și mai mare forță de chemarea imperativă a

țărâni, avea să zacă înclinat în adâncul umed, clisos și moale, și acolo sus, peste cei patru metri cubici, se vor stinge treptat ultimele zgomote ale lopețiilor aruncate de gropari. Nu. Nici vorbă, n-o să fie copleșit de frică. Toate astea aveau să însemne prelungirea morții lui, prelungirea cea mai firească a noii sale stări.

N-o să-i mai rămână niciun strop de căldură în trup, oasele îi vor fi cuprinse de frigul veșniciei și niște steluțe de gheătă îl vor pătrunde până în măduvă. Ce ușor se va obișnui cu noua-i viață de mort! Într-o zi – totuși – va simți că i se spulberă scheletul trainic; și când se va strădui să-și miște, să-și revadă vreunul din membre, nu le va mai zări. Va simți că nu mai are un contur precis, deslușit și va afla cu resemnare că și-a pierdut anatomia-i desăvârșită de douăzeci de ani, că s-a prefăcut într-un pumn de pulbere fără formă, fără definire geometrică.

În pulberea biblică a morții. Poate că va simți atunci o ușoară nostalgie; nostalgia de a nu fi un cadavru adevarat, anatomic, ci unul imaginär, abstract, înfiripat numai în amintirea nedeslușită a rudelor. Va ști atunci că o să urce prin vasele capilare ale unui pom roditor și o să se trezească mușcat de foamea unui copil într-un măr tomnatic. Va ști atunci – și asta îl va încrsta cu adevarat – că și-a pierdut unitatea: că nu mai este – nici măcar atât – un mort obișnuit, un cadavru oarecare.

Își petrecuse fericit ultima noapte, în compania solitară a propriului cadavru.

Dar a doua zi, când cele dintâi raze ale soarelui călduț se strecură prin fereastră, simți că pielea î se înmuiașe. Adulmecă o clipă. În liniște, neclintit. Lăsa aerul să-i străbată trupul. Nu încăpea nicio îndoială: „mirosul“ era acolo. În timpul nopții cadaverina începuse să-și facă efectul. Organismul său începuse să se descompună, să putrezească, asemenea corpului oricărui mort. „Mirosul“ era, neîndoios, un miros inconfundabil de carne striată, care dispărea și se ivea iar, tot mai pătrunzător. Trupul i se alterase de la căldura de peste noapte. Da. Începea să putrezească. În curând avea să vină mama să schimbe florile și încă din prag o va izbi duhoarea de carne în descompunere. Atunci îl vor duce negreșit să-și doarmă cea de a doua moarte printre ceilalți morți.

Dar, pe neașteptate, frica îi împlântă un pumnal în spate. Frica! Ce cuvânt profund, plin de semnificații! Acum îi era frică; o frică „fizică“, autentică. Ce anume o stârnea? El înțelegea perfect și carnea i se înfiora: probabil că nu era mort. Îl pu-seseră acolo, în sicriul acela pe care acum îl simțea fără cusur, moale, capitonat, teribil de comod; iar fantoma friciei îi deschise fereastra realității: aveau să-l îngroape de viu!

Nu putea fi mort, fiindcă își dădea seama cu precizie de toate; de viața care se învârtea în